

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

No. 271/272.

Deel XII.

20 December 1946.

Adres der Redactie:

G. L. VAN EYNDHOVEN, Eindhovenstr. 36, Haarlem. — Nederland

INHOUD: D. Mac Gillavry: Enkele notities over Melanisme bij insecten in ons land. — D. Mac Gillavry: Enkele aantekeningen over een overwinterende *Scoliopteryx libatrix* L. — D. Mac Gillavry: Laurierkersblad als insecticide. — J. C. H. de Meijere: *Oxydiscus* (Diptera) changed in *Oxyrhiza*. — J. C. H. de Meijere: Boekaankondiging. — D. L. Uyttenboogaart: Boekbespreking. — D. L. Uyttenboogaart: Entomologische avonturen op de Canarische Eilanden. — W. L. Blom: Eenige interessante vangsten in het Noorden. — R. Westerneng: Een zeldzame afwijking van *Porthesia chrysorrhoea* L. (= *similis* Fuessl.). — C. Doets: Lepidopterologische mededeelingen over 1939-'45. — J. B. Corporaal: Coleoptera met gereduceerde dekschilden. — A. Stärcke: Hoe leven eigenlijk onze kleine *Carabiden*? — Bibliothecaris: Nieuwe aanwinsten der Bibliotheek. — Redactie: Berichten uit Indië — id.: Zeldzaamheden. — J. B. Corporaal: Tijdschrift voor Entomologie. — G. L. van Eindhoven: Feestbundel. — Redactie: Determinatietabel voor mieren. — id.: Correctie titelblad. — id.: Recorrectie deel XI der Entomol. Berichten. — G. L. van Eindhoven: Hulp gevraagd. — Redactie: Enquête inzake oorlogsschade — P. J. Brakman: Verzoek. — Gevraagd.

Enkele notities over Melanisme bij insecten in ons land

door

D. MAC GILLAVRY.

In de vijfde afdeeling van zijn Catalogus der Nederlandsche Macrolepidoptera, Tijdschr. v. Ent. 83, 1940 vestigt B. J. Lempke in een noot op p. 240 (318) weder eens de aandacht op het voorkomen van melanisme bij vlinders. Hij zegt: „De gegevens, die op het oogenblik ter beschikking staan over Nederlandsche melanistische vlinders wijzen er op, dat er in ons land twee centra zijn, waar melanismen het meest optreden (of het eerst) n.l. Breda en Zuid-Limburg. Maar waarom?” Bij de bespreking van genoemden Catalogus, E.B. X, no. 238, 1 Maart 1941, p. 317 stelde ik de vraag: Zijn deze twee plaatsen de eenige of zijn er nog meer in ons land aan te wijzen? Hieromtrent bracht ik nog eenige gegevens samen.

Zien we naar de „Nieuwe Vondsten etc.” van Everts over de Nederlandsche Coleoptera, dan vind ik:

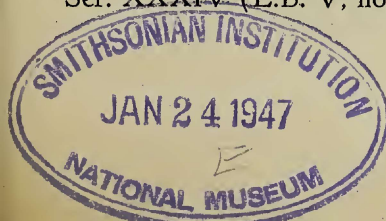
Ser. VI (E.B. IV, no. 91, 1 Sept. 1916, p. 304). *Bembidion litorale* Ol. ab. c. *melanoticum* H. Wagner, Denekamp, A. J. Zöllner.

Ser. XXIV (E.B. V, no. 109, 1 Sept. 1919, p. 172—174). *Bryoporus cernuus* Grav. type met zwart halsschild. A. Kerkhoven, Mei, Denekamp; *Crepidodera ferruginea* Scop. (*exoleta* F.) ab. *melanaria* Everts. Doetinchem, Gerdes.

Ser. XXV (E.B. V, no. 110, 1 Nov. 1919, p. 197). *Bembidion rupestre* L. (*bruxellense* Wesm.) C. J. Dixon, Denekamp, Juni met door Everts gedoopte donkere exemplaren a. *extinctum* Everts en a. *Dixonii* Everts.

Ser. XXVI (E.B. V, no. 111, 1 Jan. 1920, p. 207). *Bembidion obliquum* St. a. *immaculatum* Sahlb., Dixon, Denekamp, Juni; *Bemb. ustulatum* L. a. *extinctum* Everts, Dixon, Denekamp, Juni, *Bradycellus similis* Dej., dekschilden geheel pikzwart, Dixon, Denekamp, Juni.

Ser. XXXIV (E.B. V, no. 119, 1 Mei 1921, p. 338). *Elaphrus cupreus*

JAN 24 '47

Dfts. Dixon, Denekamp, Juni, een ab. met geheele bovenzijde diepzwart, eenigszins lakglanzig.

Het is jammer, dat Everts wel de maanden der vangsten vermeldt, maar nooit de jaren. Dit zal soms wel bij te werken zijn, door in zijn collectie te controleeren, echter ook daar heeft hij in vele gevallen de oorspronkelijke etiketten der vinders door eigen, nieuwe etiketten vervangen, met weglating der jaartallen.

Wanneer ik nu ook nog wijs op hetgeen B. H. Klynstra mededeelde op de 68e Winterverg. te 's Gravenhage (Tijdschr. v. Ent. 78, Afl. 1/2, Juni 1935, p. XXXII) over zeer donkere ♂♂ van *Cicindela hybrida* L. aan de Dinkel bij het Lutterzand gevangen, en daarbij voeg, dat ook door anderen bij herhaling, in verschillende jaren, dergelijke melanistische exemplaren terzelfder plaatse gevonden zijn, en tenslotte, dat Lempeke, naast *Cymatophora ocularis* L. ab. *frankii* Bogl. Cortenbach (Voerendaal), ook nog een donkere ab. van *Acronycta alni* vermeldt, uit de rups gekweekt door G. S. A. v. d. Meulen, 27 Mei 1933 te Lonneker, dan behoeft men niet te twijfelen of ook langs de Dinkel is het melanisme een veel voorkomend verschijnsel, zeker voor Coleoptera.

Ik zou voor dergelijke centra liever niet den plaatsnaam op den voorgrond willen stellen, maar eerder opmerken, dat het melanisme veel voorkomt in het stroomgebied van de Mark, in dat der Zuid-Limburgsche beken en dat van de Dinkel. Ook langs den Ouden IJsel zijn meerdere melanistische insecten, zoowel Coleoptera als Lepidoptera gevonden.

Melanistische *Elaphrus cupreus* Dfts. vond ik indertijd in massa langs de Rosep in N. Br. (cf. E.B. IV, no. 78, 1 Juli 1914, p. 96). Voorts vermoed ik, dat het nagaan, waar alle door Everts vermelde melanistische *Amara*'s gevangen zijn, ook wel iets zou kunnen opleveren, en wat is de opinie der Rhynchotologen?

Het blijft nog een open vraag in hoeverre de industriegebieden van Twente en Z. Limburg daarbij van meerderen of minderen invloed zijn en in hoeverre de chemische stoffen uit de schoorsteenen via de flora van die gebieden in de larven den prikkel tot aberratie in melanistische richting geven. Ten slotte zal de agro-geologie daarbij misschien mee kunnen helpen ter verklaring van het verschijnsel.

A. J. van Rossum in zijn artikel in de E.B. II, no. 28, 1 Maart 1906, p. 65—68 „Invloed van het voedsel op de kleuren der rupsen” zegt:

Voor het uitkleuren van pigment is tijd noodig. Slecht gevoede rupsen hebben een kort popstadium en geven albinistische vlinders, krachtig gevoede rupsen en een lang popstadium, geven melanistische vlinders. Hij haalt de opinie van Standfuss aan, die melanisme als uiting van veerkracht en levensenergie beschouwt.

Ten slotte herinner ik er aan, dat het materiaal van Lycklama à Nyeholt over zijn kweek van de melanistische *Selenia tetralunaria* Hufn. berust in het Zoölogisch Museum te Amsterdam.

Als enkele literatuurnummers noem ik nog:

A. A. Pictet, Influence de l'alimentation et de l'humidité sur la variation des papillons. Mém. Soc. Phys. et Hist. nat. de Genève XXXV, 1905, p. 45—127.

W. F. Reinig, Melanismus. Albinismus und Rufinismus, ein Beitrag zum Problem der Entstehung und Bedeutung tierischer Färbungen. 112 S. u. 27 Abb., 1937. Georg Thieme Verl.; en het Referaat hierover door J. C. H. de Meijere, Ent. Ber. IX, no. 216, 1 Juli 1937, p. 341.

Amerongen, Rusthuis Charlois, 7 Mei 1946.